

Hanne Aarup

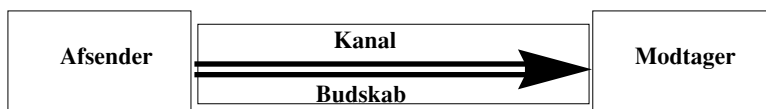
Om simultantolkning

Abstract

The present article deals with simultaneous interpretation from a communicative point of view, placing the act of interpretation within a study of the communicative situation as a whole. It looks into what it takes to perform simultaneous interpretation, in practice, as specified by professional interpreters in a research study and, in theory, through the introduction of linguistic parameters. Models for the process of simultaneous interpretation are set up and discussed, and certain elements of the theory of interpretation are discussed in some detail, such as units, chunks, memory, delay and transformation. Finally, major schools within the theory of interpretation are discussed. Major theses of the Paris school are compared with other theories about interpretation and didactics.

1. Kommunikation og simultantolkning.

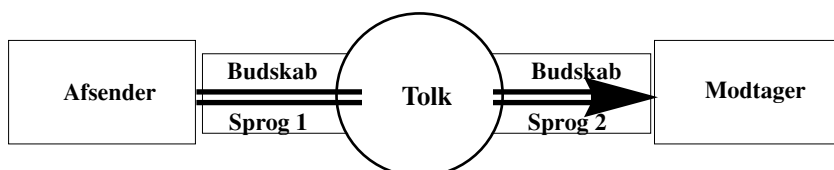
Den kommunikative situation fremstilles af Leech i følgende diagram (Leech 1983,42):

Modellen kan anvendes på simultantolkesituationen, hvis den udvides lidt: budskabet, som sendes fra afsender til modtager via en kanal, sproget, sendes nu via 2 sprog samt en person, tolken. Afsender og modtager er ganske vist placeret i samme ydre situation, men da de hverken forstår eller taler hinandens sprog, må de for at kunne gennemføre en sproglig kommunikation på et højt niveau tage tolkning i anvendelse.

Udvidelsen af modellen medfører, at der kan ske ændringer undervejs, deriblandt uønskede ændringer, og det er derfor hensigtsmæssigt at forsøge at beskrive de krav, der må stilles til denne udvidede kommunikation, for at den kan fungere tilfredsstillende.

Den udvidede kommunikationsmodel kan fremstilles som følger:

2. Krav til simultantolke og simultantolkning.

2.1 Skal der særlige egenskaber til for at blive simultantolk?

Mange vover sig ud i at besvare spørgsmålet. Ud fra et stort antal artikler skrevet af professionelle tolke og tolkelærere finder Gerver (1984) frem til 5 væsentlige forudsætninger for at kunne udføre et tilfredsstillende arbejde som simultantolk:

- 1) Dybtgående aktivt og passivt kendskab til sprog og kultur.
- 2) Evne til hurtigt at opfatte og omsætte det væsentlige i et budskab.
- 3) Evne til at præsentere et budskab på en tillidvækkende måde og med en god stemme.
- 4) Bred almen viden og interesse samt lyst til at lære nyt.
- 5) Evne til at samarbejde med andre på et hold.

Gervers krav til tolke er et resultat af en markedsundersøgelse, og han vælger et enkelt af kravene ud (punkt 2) med henblik på at foretage en psykologisk test af ansøgere til en tolkeuddannelse.

2.2 Kopczynski (1980) opstiller derimod rent lingvistiske parametre i sin indledende beskrivelse af krav til simultantolkning. Det skal dog bemærkes, at han benytter udtrykket "translation", idet han taler om både oversættelse og tolkning. Han foretager en opdeling af "translation" i de tre grupper kongruens, korrespondens og ækvivalens, som han definerer som følger (33-34):

"congruent are pairs of messages in L1 and L2 when they have the same semantic representations and consist of the same number of equivalent formatives arranged in the same order:

correspondent are pairs of messages in L1 and L2 when they have the same semantic representations and are word-for-word translations of each other inasmuch as the rules of grammar of either language permit:

equivalent are pairs of messages in L1 and L2 when they have the same semantic representations (the same deep structures)."

Fælles for de tre kategorier hos Kopczynski er, at der er semantisk identitet mellem budskaberne. Ved ækvivalens stilles ingen formelle krav, mens korrespondens og kongruens også kræver formel lighed mellem budskaberne.

Kongruens: Kongruensens strenge krav om, at der skal være ens antal sætningsdele, og at de skal anbringes i samme rækkefølge i de to sprog, kan kun yderst sjældent opfyldes i simultantolkning, og det er heller ikke

ønskeligt. Men ikke desto mindre mente man i simultantolkningens barndom, at det samme antal sætningsdele anbragt i samme rækkefølge udgjorde hvad man med rimelighed kunne forlange af simultantolkning; en semantisk overensstemmelse mellem de to sprog fulgte ikke altid med. Dette forhold medførte oprettelsen af de første tolkeskoler.

Korrespondens: Derimod er korrespondens hyppigt forekommende i simultantolkning. Korrespondens udgør den formelt tættest mulige oversættelse, hvor der foreligger både syntaktisk, semantisk og leksikalsk overensstemmelse. Da både øvede og uøvede simultantolke ofte tilstræber denne type, er det netop de korrespondente simultantolkninger, der kan tjene som udgangspunkt for udarbejdelse af didaktiske systemer.

Dette kan illustreres af følgende eksempel, hentet fra en eksamensopgave på HHK's konferencetolkeuddannelse:

L1: De plus, et alors pour des motifs d'ordre social et humanitaire, il convient de rechercher des alternatives à l'hospitalisation.

L2: Desuden, af sociale og humanitære grunde, vil det være passende at stræbe efter alternativer til hospitalsindlæggelse.

Hverken på det semantiske eller det leksikalske plan kan der gøres større indvendinger mod den valgte løsning, der jo skal bedømmes som en rent mundtlig opgaveløsning. At den kan forbedres på det syntaktiske plan er indlysende. Man ser tydeligt, at tolken i sin syntaks er bundet af forlægget, og at hun ikke har afset tid til at kontrollere sin præstation. Uden at være meningsforstyrende giver dette eksempel på ugængs syntaks en fornemmelse af, at der er ganske kort vej til det punkt, hvor der virkelig bliver tale om meningsforstyrrelse. En ord-til-ord oversættelse kan være nødvendig i bestemte situationer og sammenhænge, hvis grænser skal afstikkes så klart som muligt.

Ækvivalens: Ved ækvivalens prioriteres hensynet til det semantiske plan, eventuelt på bekostning af en syntaktisk/leksikalsk overensstemmelse med forlægget. Følgelig kan der i denne forstand meget vel foreligge ækvivalens, selv når en simultantolkning bliver til en gennemført parafrase, f.eks.

L1: Et alors ces journées, ces longues journées qui n'en finissent pas.

L2: Og han lider under de lange dage, hvor han ikke har noget at lave.

Denne sidste type foretrækkes af Pariserskolen, hvis forfattere udmønter deres fokusering på "le vouloir dire" bl.a. på følgende måde:

"On ne peut espérer traduire de façon intelligible qu'en exprimant le sens que prennent mots et phrases dans la communication et non en appliquant des équivalences préexistantes entre eux" (Seleskovitch 1981, 25).

2.3 Kommunikativ synonymitet.

Kongruens, korrespondens og ækvivalens, de af Kopczynski benyttede begreber, analyserer på rent lingvistisk grundlag. K. forsøger derefter at vise veje til den gnidningsfrie mundtlige overførsel ved også at inddrage pragmatiske elementer (1981,28).

I en kommunikationssituation indgår væsentlige faktorer ud over de lingvistiske, nemlig de pragmatiske: hensigter, holdninger og hentydninger til noget ekstratekstuel. I en simultantolkessituation fremgår disse faktorer mere eller mindre tydeligt af forlægget, og de skal også gengives gennem simultantolkningen, således at den placerer sig korrekt i den givne situation. Den overensstemmelse, der tilsigtes mellem forlæg og gengivelse, kan kaldes kommunikativ synonymitet. Dens bestanddele må siges at være dels den intersproglige synonymitet, dels de pragmatiske faktorer.

På denne baggrund kan følgende hypotese opstilles:

For at en simultantolkning kan kaldes vellykket, skal budskabet gengives på en sådan måde, at det

- 1) er semantisk dækkende,
- 2) syntaktisk præsenteres således, at det ikke kan spores, at der er tale om en gengivelse fra et fremmedsprog,
- 3) overholder de bag budskabet liggende situationelle faktorer, så den pragmatiske overensstemmelse sikres.

3. Modeller for simultantolkning.

3.1 Begrebet simultantolkning eller dele af det er beskrevet af lingvister, sprogpsykologer og tolkelærere, der selv er professionelle tolke. Begrebet er så komplekst, at der blandt de mange beskrivelser og modeller næppe endnu findes en, der er fuldstændig dækkende. Dog er man i dag nået langt i forhold til den påstand, der i 60'erne blev fremsat om, at simultantolkning kun lyder, som om der lyttes og tales samtidig, da opmærksomheden kun kan rettes mod 1 aktivitet ad gangen. Psykologer kan i dag fremvise langt mere nuanceret forskning i hukommelse, opmærksomhed og sprogudøvelse.

Her vil jeg gå nærmere ind på 2 af de nyere modeller for simultantolkning, og senere vil jeg gennemgå delementer i processen.

3.2 Mosers model (1978) kaldes en informationsbearbejdningsmodel, som beskriver 1) de aktiviteter, der er medvirkende ved sprogforståelse

og -produktion og 2) de faktorer, der spiller ind, når forståelse og produktion foregår samtidig ca 75% af tiden.

Denne grafiske model er en tidslinie, der begynder ved den første lyd fra taleren (SL-input) og slutter, hvor budskabet er nået frem til lytteren

Graf 3

(TL-output).

Stationerne på tidslinien er af 3 forskellige arter:

- 1) de strukturelle komponenter (i flade æsker) beskriver arten af informationer, der oplagres i løbet af processen,
- 2) de funktionelle komponenter er de mellemliggende faser, som beskriver de operationer, tolken foretager efterhånden som informationerne indløber,
- 3) beslutningstidspunkter (i romber) er anført således, at tolken kan beslutte enten at gå videre i processen (hvis der kan svares YES) eller at vende tilbage til den seneste strukturelle komponent for at indhente de oplysninger, der mangler for at kunne passere beslutningstidspunktet.

Ud over selve tidslinien viser modellen også, hvordan langtidshukommelsen er i konstant interaktion med simultantolkeprocessen ved at levere relevant sproglig, kontekstuel og almen viden.

3.3 Marianne Lederer (1981,50) foreslår denne model:

"Det konstateres, at i alt 8 operationer foregår under simultantolkning, og at hver enkelt kan ske samtidig med flere af de andre. Tolken foretager naturligvis ikke alle 8 på samme tid, men bevæger sig uophørligt fra den ene til den anden. Visse er permanente operationer, som foregår konstant:

- a) lytning
- b) forståelse af sproget,
- c) konceptualisering (der opstår en kognitiv erindring ved, at brudstykker af det hørte integreres med allerede eksisterende viden),
- d) gengivelse.

Andre er permanente, men skinner kun lejlighedsvis igennem:

- e) situationsbevidsthed,
- f) lyttekontrol.

Endelig sker andre kun lejlighedsvis:

- g) transcoding,
- h) brug af specifikke "signifiants".

3.4 Man ser altså hos Moser et dybtgående og detaljeret forløbsbeskrivelse. Den skildrer et konstant forløb med permanente bestanddele, hvoraf nogle er indføjjet så fleksibelt, at de om nødvendigt kan genbruges. Den tager altså hensyn til helt nødvendige praktiske aspekter. Denne "genbrug" eller omvurdering foregår løbende under en simultantolkning, hvadenten den giver sig udslag hørbart i, at tolken retter sig selv, eller den foregår ubemærket af lytteren, før tolken fremfører budskabet. Et

andet praktisk aspekt skal man hente hos Lederer i hendes beskrivelse af simultantolkning, nemlig de sidste punkter om transcoding og brug af specifikke signifiants. Det er begreber, der hører hjemme under omsætningen fra L1 til L2, og som kun forekommer lejlighedsvis: man kan ud fra Mosers beskrivelse få indtryk af, at der altid omsættes større semantiske helheder, mens Lederer tydeliggør, at der indimellem også omsættes meget små elementer. Dette er et vigtigt led i en beskrivelse af simultantolkning, og jeg vil vende tilbage til det i afsnittet om "enheder".

4. Elementer i simultantolkning.

4.1 Enheder.

I tolkningens indledende fase indløber delelementer, som tolken forsøger at samle. Det gælder først morfemer, der samles til ord, derefter ord, der samles til meningsenheder, og til slut enheder, der samles til større syntaktisk-semantiske helheder.

Tolkelitteraturen indeholder mange undersøgelser af operative enheder i simultantolkning, og diskussionerne kompliceres af en uensartet terminologi.

Man kan spørge, i hvor høj grad konstaterede lytteenheder kan betragtes som identiske med forståelsesenheder. Garret (1966) mener, at den grammatiske struktur skaber en fornemmelse hos tilhøreren af afbrydelser. Tilhøreren rekonstruktive proces er afhængig af den grammatiske struktur. Barik (1972) konstaterer, at ved tolkning af et forberedt indlæg benytter tolken så vidt muligt pauserne til at tolke. Det samme er ikke tilfældet ved spontan tale, hvor de mange ugrammatiske pauser netop ikke angiver grænser mellem meningsenheder. Tolken skal benytte meningsenheder til sin segmentering og kan derfor ikke bruge ugrammatiske pauser. Goldman-Eisler (1972) har opstillet en række konstaterede mindsteenheder, som hun kalder ear-voice span units. Det drejer sig om gennemsnitlig 4-5 ord, som udgør eet eller flere sætningsled eventuelt på tværs af flere sætninger. Endnu et begreb bruges af Kopczynski: han omtaler, at den typiske segmenteringsenhed er den rytmiske enhed. Altså giver det besvær for tolken, hvis der afviges fra normal betoning og intonation. Lederer præsenterer heller ikke nogen rent lingvistisk beskrivelse af enhederne:

"Units of meaning are the synthesis of a number of words present in short term memory associating with previous cognitive experiences or recollections. This merging into sense leaves a cognitive trace in the memory while the short-term

memory is taking up and storing the ensuing words until a new synthesis occurs". (1981,330).

Det må konkluderes, at tolkelitteraturen ikke har et klart bud på, hvilke enheder en tolk arbejder med. Den idealiserede beskrivelse af synteserne hos Lederer kan fungere som et undervisningsmål samtidig med, at man må erkende, at det kun sjældent nås i virkeligheden.

4.2 Hukommelse.

De forskellige hukommelsestyper, der aktiveres ved simultantolkning, omtales og beskrives bl.a. af Gerver (1976), Moser (1978) og Lederer (1981). De kan grupperes i tre typer: den akustiske hukommelse, arbejds-hukommelsen og langtidshukommelsen.

4.2.1 Den akustiske hukommelse.

Den akustiske hukommelse er af kort varighed. Den omfatter kun, hvad der kan opbevares akustisk i øret, og i denne fase aktiveres endnu ikke associationer til at fastholde input. Den opdeles hos Moser i 2: "pre-receptual auditory storage" og "auditory memory". Hun skelner derved mellem modtagelsen af lyde og opfattelsen af stavelser. Lederers betegnende udtryk "affichage mnésique" viser, at hun har anlagt en praktisk-operativ synsvinkel på den samme fase. Indtil menings- (forståelses-) enhederne, i visse tilfælde blot enkeltord, fremstår, kan tolken kun trække på den akustiske hukommelse, og der kan endnu ikke lægges strategi.

4.2.2 Arbejdshukommelsen.

Arbejdshukommelsen træder i funktion på det tidspunkt, hvor tolken ved hjælp af de indkomne enheder kan forstå budskabet og tilrettelægge en strategi for gengivelsen. Denne hukommelsestype må betegnes som relativt kortvarig. Miller (1956) sætter grænsen for, hvad arbejdshukommelsen kan rumme og forarbejde, til 7 enheder ("chunks"), varierende med 2. Disse enheder kan være enkeltord eller sammenhængende sætningsled. Man må ved simultantolkning tage i betragtning, at tolkens opmærksomhed skal deles mellem input, forarbejdning og output, der foregår på samme tid, og følgelig vil tolken under normale omstændigheder ikke være i stand til at være 7 enheder bagud i forhold til taleren. Når dette alligevel sker, vil det i reglen skyldes, at input er tolken så velkendt, at det ikke kræver megen opmærksomhed, og tolkningen foregår på rutine: der kan benyttes gængse vendinger, som tolken kan levere automatisk.

I tilfælde af, at et delelement ikke høres eller opfattes, må tolken tage

stilling til, om hun skal gætte, udelade eller udsætte med risiko for at belaste arbejdshukommelsen uhensigtsmæssigt, eventuelt i en sådan grad, at næste delelement heller ikke opfattes.

Gerver deler arbejdshukommelsen i 2, idet den hos ham udstrækkes til at omfatte en efterkontrol med output. Efterkontrol (med selvkorrektion som eventuel konsekvens) kan efter min mening ikke, som påstået af Gerver, betragtes som et permanent strukturelement. Den foregår i praksis, når tolken har opmærksomhed tilovers.

4.2.3 Langtidshukommelsen.

Langtidshukommelsen er lageret for generel viden og følgelig også for sprogkundskaber. Under simultantolkeprocessen foregår der en permanent interaktion med langtidshukommelsen, som tilføres kontekstuelle informationer til anvendelse i løbet af gengivelsen. De tre hukommelses-typer benyttes samtidig under størstedelen af processen.

4.3 Tidsforskydning.

Med målinger af, i hvor stort et omfang tolkningen foregår under talerens pauser, har Barik (1972) forsøgt at påvise, at tolkningen bedst foregår i løbet af disse pauser, således at tolken ikke er belastet med de to funktioner på een gang: 1) at lytte/koncentrere sig om de nye informationer, 2) at huske tidligere informationer og gengive dem på et andet sprog.

Det kan diskuteres, om en sådan fremgangsmåde i virkeligheden er aflastende for tolken. Det er sandsynligt, at den tolk, der håber på at kunne afvikle sin tolkning, mens taleren holder pause, bliver særdeles belastet, fordi forhåbningerne selvfølgelig ikke kan indfris hele tiden. Tolken tvinges da til skiftevis at benytte begge teknikker, altså til tider at pausetolke og til andre tider at simultantolke. Og hvis tolken ikke behersker, men frygter simultantolketeknikken, er arbejdet selvsagt meget belastende. Teorien om, at tolken fortrinsvis arbejder i talerens pauser, er derfor ikke acceptabel.

Barik (1972) konstaterer en tidsforskydning på 2-3 sekunder ved simultantolkning mellem engelsk og fransk og hævder, at hvis den bliver større, øges risikoen for udeladelser, og hvis den er for kort, øges risikoen for fejl. I de første undersøgelser konstateres en tidsforskydning på et givet antal sekunder. Det vil også i mange tilfælde være den tidsforskydning, man finder, hvis man foretager en lignende undersøgelse i dag. Men det er ikke forskellen i tid, der er interessant. Det er forskydningen i forhold til indholdet, altså talens meningsenheder. En vis tidsforskydning er

nødvendig, for at budskabet kan blive forstået af tolken, før strategien lægges, og tolkningen igangsættes. Men den optimale tidsforskydning kan ikke tælles i antal enheder. Den er afhængig af talens informationsmættethed, og det er ofte en hårfin balance at afvente størst mulig semantisk afklaring uden at overskride arbejdsuhukommelsens grænser.

Da det er indholdet, der er bestemmende for, hvornår tolkningen sætter ind, ophæves forestillingerne om, at der skulle være en optimal tidsforskydning, der kan måles i sekunder. Alene taletempo kan betyde, at tolken bliver nødt til at vente længere med at tolke end de i tidligere undersøgelser fundne antal sekunder. Modsat kan tidsforskydningen forkortes, hvis talerens stil er præget af korte enheder og sætninger. Også Kade og Cartellieri (1970) søger det optimale tolketidspunkt, som de mener hviler på 3 objektive og 3 subjektive faktorer. De objektive faktorer kan beskrives i lingvistiske termer og kan bruges af tolken til at bestemme omsætningsøjeblikket. Men den optimale tidsforskydning mellem lytning og tolkning hviler også på subjektive faktorer, som er individuelle for tolken. De tre objektive faktorer er

- 1) det allerede modtagne må ikke ændres af det følgende,
- 2) det modtagne må have utvetydige ækvivalenter,
- 3) der skal kun være få valgmuligheder for fortsættelse.

De tre subjektive faktorer er

- 1) vanskelighed ved at opfatte teksten,
- 2) vanskelighed ved at finde ækvivalenter,
- 3) oplagringen er for langvarig og overskrider det optimale omsætningstidspunkt.

Netop tidsforskydningen er et kritisk punkt i tolkeprocessen, og indøvelse af optimal tidsforskydning skal placeres centralt i en tolkeuddannelse.

Lederer (1980) har undersøgt simultantolkning fra tysk til fransk og bemærket, at en ofte forekommende tidsforskydning på 3-6 sekunder ikke kan betragtes som en regel. En stærkt varierende tidsforskydning kan have som årsag, at en række informationer afventes, før tolken forstår talerens mening. En anden årsag kan være, at tolken føler det hensigtsmæssigt at henvise til oplysninger givet tidligere i debatten, hvilket viser, at tolkningen ikke er ren overførsel fra det ene sprog til det andet. Lederer gør op med tidligere forfatteres undersøgelser af tidsforskydning, som ved deres beregning af gennemsnit går ud fra den tanke, at man bruger det samme antal ord i den samme syntaktiske orden for at

udtrykke det samme på et andet sprog.

Når tidsforskydningen ofte er kort ved indledningen, kan det hænge sammen med, at tolken kun kan underkaste teksten en lingvistisk behandling, indtil den kognitive kontekst er opfattet. Årsagerne til variationerne i tidsforskydning kan findes hos alle de ved processen medvirkende elementer:

- 1) taleren og dennes personlige stil,
- 2) de situationelle og kontekstuelle faktorer,
- 3) tolkens arbejdsmetode og kundskaber.

Tidsforskydning kan også forekomme som anticipation:

- 1) den lingvistiske anticipation, hvor udgangssprogets syntaks giver tolken mulighed for at foregribe et af taleren endnu usagt sætningsled,
- 2) den semantiske anticipation, som kan forekomme f.eks. i forbindelse med møderitualer, som er velkendte for tolken.

4.4 Omsætningen.

Den tolk, der forstår fremmedsproget til fuldkommenhed, vil også kunne omsætte mindsteenhederne til sit modersmål som en ren refleks, hvilket kan illustreres af følgende eksempel, også fra en eksamensopgave ved HHK's konferencetolkeuddannelse:

- L1: C'est une histoire d'un jeune homme. Ce jeune homme s'appelle Pascal et il a 18 ans. Il habite Nanterre chez ses parents.
 L2: En ung mand ved navn Pascal, 18 år gammel, bor hos sine forældre i Nanterre.

I stedet for at omsætte enheder og enkeltsætninger, efterhånden som de bringes af taleren, vælger tolken at afvente det tidspunkt, hvor hun kan samle dem til en helhed. Tolken disponerer sit materiale efter 2 principper: 1) forlæggets informative elementer, f.eks. *proprier* og *talord*, gengives uden ændringer, 2) forlæggets syntaks benyttes ikke ved gengivelsen.

Følgende eksempel er fra den samme kilde som det forrige:

- L1: Aucun métier le tente davantage qu'un autre.
 L2: Det ene kan vel være lige så godt som det andet.

I dette eksempel er der sket en komplet omdannelse af budskabets syntaks. Gengivelsen er semantisk dækkende, da ordet "erhverv" allerede indgik i det forrige udsagn.

Pariserskolen skelner skarpt imellem

- 1) direkte gengivelse af enkeltelementer (transcodage) og
- 2) gengivelse af mening i fri tolkning.

ad 1 transcodage: Ved denne form for tolkning er tolken helt afhængig af sin akustiske hukommelse. Som omtalt af Lederer foregår der mere transcodage ved et mødes begyndelse end senere. Dette skyldes, at så længe en stor del af meningen med budskabet er ukendt for tolken, gør hun klokest i at holde sig tæt til ordene i budskabet.

Transcodage er desuden nødvendig f.eks. ved specialterminologi.

ad 2 gengivelse af mening: For at kunne gengive meningen må tolken træffe den afgørende beslutning at vente, til der foreligger så mange informationer, at meningen fremstår. En fordel ved denne fremgangsmåde er, at tolken kan disponere sin gengivelse med fuldt kendskab til talerens udsagn. Derved kan gengivelsens sproglige udformning frigøres fra forlæggets udformning.

5. Skoler.

5.1 Pariserskolen.

"Sense is conscious while linguistic meaning is a conditioned reflex, this applies both to surface and to deep structures. If such deep structures exist at all, the syntactic arrangements we make in constructing our sentences are just as reflex in nature as is the choice of lexical terms.

Sense is made up of the linguistic meaning aroused by speech sounds and of cognitive addition to it that emerges together with the linguistic meaning.

Sense is non-verbal, not only because the cognitive addition remains unvoiced, but also because sense as a whole is dissociated from any language form in cognitive memory as soon as it has been understood." (Seleskovitch 1978,336)

Seleskovitch belyser dette med eksemplet "la mer est forte". Eksemplet giver ikke anledning til tvivl, når man læser det, men hvis man udelukkende hører dette udsagn, kræver det en situationel viden for at opfatte det i den rigtige betydning, altså ikke "moderen", men "havet". Hun reducerer forståelsen af den lingvistiske betydning af et udsagn til at være en betinget refleks og fokuserer på den forståelsesproces, der betinges af kognitive og situationelle faktorer uden for selve teksten. Jeg ser denne opfattelse som det teoretiske grundlag for Pariserskolens undervisningsmål: der må ved simultantolkning arbejdes på makroplan, og kun helt nødvendige ord-til-ord tolkninger accepteres. Man kan med lethed sætte sig ind i den pædagogiske baggrund for Pariserskolens opfattelse: som en af de første eksisterende tolkeskoler fik den til opgave at gøre op

med den papegøjetolkning, der rådede blandt de selvlærte tolke i simultantolkningens barndom. Resultatet blev, at man bandlyste transcodage bortset fra de tilfælde, hvor den var helt nødvendig, og påbød en simultantolkning, der så vidt muligt hvilede på omformuleringsprincippet.

Det skal dog tilføjes, at der også er kommet mere pragmatiske toner fra Paris. Lederer skriver i sin afhandling fra 1980: "L'expression du sens n'entraîne cependant pas obligatoirement un détachement complet de la langue originale, et il serait exagéré de voir dans tout transcodage la preuve d'une non-compréhension". (1980,315)

Endelig skal nævnes, at Pariserskolen hævder, at konsekutiv tolkning skal beherskes, før undervisning i simultantolkning kan påbegyndes. Begrundelsen er, at man først skal være i stand til at analysere en tekst, for ellers risikerer man at forfalde til papegøjetolkning, når man simultantolker.

5.2 Nyere skoler.

I dag praktiserer flere tolkeskoler, deriblandt Monterey og HHK, en samtidig indlæring af de to tolkeformer, dels for at afmystificere simultantolkningen for de studerende, dels fordi analyse jo skal indlæres ved begge former.

Tolkeskolen i Monterey betragter simultantolkning som en færdighed, som kan indlæres efter samme principper som anden færdighedsindlæring, der kræver en forudgående akademisk uddannelse: læger færdighedstrænes i kirurgi, jurister anerkender efterhånden også færdighedsaspekter i forbindelse med udøvelse af deres profession. Man adskiller forskellige dele af færdigheden og indøver dem hver for sig. Opgaverne indøves, indtil de udføres automatisk. Evaluering spiller en vigtig rolle for indlæringen: selv meget stærkt motiverede studerende opretholder kun motivationen, hvis opgaver og mål er klart defineret og relativt kortsigtede. Der brydes med det princip, europæiske tolkeskoler hylder, at en opgave kun tolkes een gang: ved enhver færdighedsindlæring træner man en øvelse til man kan den. Analysen, der spiller en afgørende rolle i Pariserskolen, indøves som et blandt flere elementer i samspil med f.eks. afstands- og foregribelsesøvelser eller hukommelsestræning. Der er sket store fremskridt inden for tolkedidaktikken. Dog må det fastslås, at didaktiske midler er afhængige af, hvad vi ved om de færdigheder, der skal indøves, og på simultantolkningens komplekse og spændende område ser vi frem til mange landvindinger endnu.

6. Litteraturliste

- Barik, Henri C. (1972): Interpreters Talk a Lot, Among Other Things. *Babel* 18, 3-10.
- Barik, Henri C. (1971): Types of omissions, additions and errors of translation encountered in simultaneous interpretation. *Meta* XVI,4, 189-210.
- Chomsky, Noam (1965): *Aspects of the Theory of Syntax*. Cambridge, M.I.T. Press.
- Corder, S.Pit (1967): Significance of Learners' Errors. *Iral* V,4, 161-169.
- Corder, S.Pit (1971): Idiosyncratic Dialects and Error Analysis. *Iral* IX,2, 147-160.
- Ferency, Gyula (1977): Postgraduate Short-Term Training. *Babel* XXIII,4, 181-182.
- Garcia-Landa, Mariano (1981): La théorie du sens. *Cahiers de traductologie* 4, 113-132.
- Gerver, David (1976): Empirical Studies of Simultaneous Interpretation. A Review and a Model. In R.W. Brislin (ed.) 1976. *Translation: applications and research*. New York: Gardner Press. 165-207.
- Gerver, David/Longley, Patricia/Lang, John/Lambert, Sylvie (1984): Selecting trainee conference interpreters: A preliminary study. *Journal of Occupational Psychology* 57. *The British Psychological Society* 1984.
- Gile, Daniel (1984): Des difficultés de la transmission informationnelle en interprétation simultanée. *Babel* 1, 1984,
- Gile, Daniel (1983): Aspects méthodologiques de la qualité du travail en interprétation simultanée. *Meta sept.* 1983, 236-243.
- Goldman-Eisler, Frieda (1972): Segmentation of Input in Simultaneous Interpretation. *Journal of Psycholinguistic Research* Vol. 1,2, 127-141.
- Goldman-Eisler, Frieda (1980): Psychological Mechanisms of Speech Production as Studied Through The Analysis of Simultaneous Interpretation. In B. Butterworth (ed.): *Language Production, Vol. 1, Speech and Talk*. Academic Press, London
- Guilbert, Louis (1972): Peut-on définir un concept de norme lexicque? *Langue Française* 16, 29-49.
- Henderson, John (1982): Some Psychological Aspects of Simultaneous Interpretation. *Fremdsprachen* 1, 21-27.
- Hendrickx, Paul. (1969): Enseignement de l'interprétation simultanée. *Babel* XV,4, 216-220.
- Hendrickx, Paul. (1975): Should We Teach Translation? *Babel* XXI,3, 101-108.
- Jakobson, Roman (1960): Linguistics and poetics. In: Sebeok, T. A. (ed.): *Style in Language*. Mass. 1960, 350-377.
- Kade, Otto/Cartellieri, Claus (1971): Some Methodological Aspects of Simultaneous Interpretation. *Babel* 17, 12-16.
- Karmiloff-Smith, Anette. (1978): Adult Simultaneous Interpretation: A Functional Analysis of Linguistic Categories and a Comparison with Child Development. In Gerver, D. & H. W. Sinaiko (eds.): *Language Interpretation and Communication*. New York: Plenum Press 1978, 369-383.
- Koller, Werner. (1976): Äquivalenz in konstrativer Linguistik und Übersetzungswissenschaft. In Grähs, L. et al. (eds.): *Nobel Symposium* 39, Stockholm 1976.
- Kopczynski, Andrzej (1980): *Conference Interpreting. Some linguistic and communica-*

- tive problems*. UAM, Poznan.
- Lederer, Marianne (1981): *La traduction simultanée, expérience et théorie*. Minard, Paris.
- Lederer, Marianne (1978) Simultaneous Interpretation - Units of Meaning and other Features. In Gerver, D. & H.W. Sinaiko (eds.): *Language Interpretation and Communication*. New York: Plenum Press 1978, 323-332.
- Lederer, Marianne (1981): La pédagogie de la traduction simultanée. In Jean Delisle (red.): *Cahiers de traductologie 4. L'enseignement de l'interprétation et de la traduction*. Ottawa.
- Leech, Geoffrey (1974): *Semantics. Second edition* 1981. Penguin Books, Harmondsworth.
- Lyons, John (1968): *Introduction to Theoretical Linguistics*. Cambridge University Press.
- Miller, George (1956): The magical number seven, plus or minus two: some limits on our capacity for processing information. *The Psychological Review*, vol. 63, 2, 81-97.
- Moser, Barbara (1978): Simultaneous Interpretation: A Hypothetical Model and its Practical Application. In Gerver, D. & H.W. Sinaiko (eds.): *Language Interpretation and Communication*. New York: Plenum Press 1978, 353-368.
- Moser-Mercer, Barbara (1984): *Testing Interpreting Aptitude*. Monterey Institute of International Studies. Unpublished.
- Neubert, Albrecht (1968): Pragmatische Aspekte der Übersetzung. In Neubert, A. (ed.): *Grundfragen der Übersetzungswissenschaft*. Beihefte zur Zeitschrift *Fremdsprachen* 2, 21-33.
- Nida, Eugene Albert (1969): Science of translation. *Language* 45, 483-498.
- Oléron, P./Nanpon H. (1964): Recherches sur la traduction simultanée. *Journal de Psychologie Normale et Pathologique* 62, 73-94.
- Saussure, Ferdinand de. (1916): *Cours de linguistique générale*. Paris. Payot 1983.
- Searle, John (1969): *Speech acts. An essay in the philosophy of language*. London.
- Seleskovitch, Danica (1968): L'Interprète dans les conférences internationales. *Problèmes de langage et de communication*. Paris: Lettres Modernes.
- Seleskovitch, Danica (1975): *Langage, langues et mémoire. Etude de la prise de notes en interprétation consécutive*. Paris: Lettres Modernes.
- Seleskovitch, Danica (1978): Sense and Language. In Gerver, D. & H.W. Sinaiko (eds.): *Language Interpretation and Communication*. New York: Plenum Press 1978, 333-341.
- Seleskovitch, Danica (1981): L'enseignement de l'interprétation. In Jean Delisle (red.): *Cahiers de traductologie 4. L'enseignement de l'interprétation et de la traduction*. Ottawa.
- Vinay, Jean-Paul/Darbelnet, Jean (1960): *Stylistique comparée du français et de l'anglais*. Paris. Didier.

